

الله أكبر

سدر و دوار

دکتر شهناز کارکن

دانشگاه علوم پزشکی تهران

انجمن علمی طب سنتی ایران

دوار و سدر (Dizziness & Vertigo)

▶ دوار یا سرگیجه یا Vertigo

▶ احساس چرخش در خود فرد یا اشیای اطراف است و در جمعیت شیوع ۱۰-۷/۵٪ دارد و ۵-۳٪ مراجعات به اورژانس بیمارستانها را شامل میگردد.

سدر یا گیجی یا Dizziness

- ▶ احساس سبکی سر یا گیجی یا شناور بودن است و ۴۰-۲۰٪ افراد در طول سالهای گذشته زندگی خود مبتلا به آن شده اند، این بیماری با افزایش سن افزایش می‌یابد و زنان ۲-۳ برابر بیشتر به آن دچار می‌شوند، سردرد میگرنی، بیماری حرکت، غش کردن و اضطراب همراهی بیشتری با سرگیجه و گیجی دارند.
- ▶ برای گیجی تعریف دیگری ارائه شده است که اختلال در ادراک فضایی و پایداری (ثبات) است و ۴ زیر گروه را شامل می‌شود: ۱) سرگیجه (۵۰٪) ۲) عدم تعادل (کمتر از ۱۵٪) ۳) پره سنکوپ (کمتر از ۱۵٪) و ۴) سبکی سر (کمتر از ۱۰٪).

مکانیسم های سرگیجه و گیجی

► مهمترین علل زمینه ای سرگیجه و گیجی نرسیدن خون کافی به مغز به علت افت ناگهانی فشار خون، مشکلات قلبی یا انسدادهای عروقی یا اختلالات بینایی یا اختلال گوش داخلی یا اختلال در عملکرد مغز و سیستم عصبی با مصرف داروهای ضد تشنج و خواب آور و یا عوارض جانبی داروها مانند وارفارین و مهارکننده های پمپ پروتون می باشد.

طبقه بندی سرگیجه

سرگیجه محیطی (peripheral): این نوع سرگیجه به گوش داخلی یا سیستم دهلیزی مرتبط است. بیماری‌های شایعی که سرگیجه محیطی ایجاد می‌کنند عبارتند از سرگیجه خوش خیم وضعیتی (۳۲٪). بیماری منیر (۱۲٪)، لابیرنتیت، تروماهای شیمیایی و فیزیکی و بیماری حرکت.

علائم سرگیجه محیطی شامل عدم تعادل خفیف تا متوسط، تهوع، استفراغ، از دست رفتن شنوایی، وزوز گوش و احساس پری یا درد در گوش است.

سرگیجه مرکزی (Central): در این نوع سرگیجه ضایعه در ساقه مغز یا مخچه قرار دارد و همراه با نقایص نورولوژیکی مانند گفتار مختل یا دوبینی است و علل آن عبارتند از انفارکتوس‌های مغزی، خونریزی‌ها، تومورهای زاویه ی Cerebellopontine، شوانوم دهلیزی، تومورهای مخچه، صرع، اختلالات طناب نخاعی، میگرون، سندرم طناب جانبی نخاع (LMS)، سندرم بودکیاری، MS، پارکینسون و اختلالات عملکردی مغز.

انواع علل سرگیجه

▶ سرگیجه وضعیتی خوش خیم

▶ شایعترین اختلال در سرگیجه و بیماری دهلیز است. در این سرگیجه دبری های نرم کربنات کلسیم شکسته شده و وارد کانالهای Semicircular می‌شوند و با تغییر وضعیت فرد دبری‌ها حرکت کرده و سرگیجه ایجاد می‌شود. حملات سرگیجه بسیار کوتاه هستند (کمتر از یک دقیقه)

▶ بیماری منیر

▶ بیماری منیر هیدروپس یا افزایش مایع اندولنف است که تجمع مایع سرگیجه ایجاد می‌کند. علائم آن وزوز گوش، احساس فشار یا پری در گوش، تهوع و استفراغ شدید، عدم تعادل و کاهش شنوایی است.

▶ لابیرنتیت

▶ این بیماری عفونت ویروسی گوش داخلی است که با سرگیجه شدید، تهوع و استفراغ، عدم تعادل همراه است. عدم تعادل در ۲۰٪ موارد تا سالها باقی می‌ماند.

درمان سرگیجه و گیجی

- ▶ در پاتوفیزیولوژی سرگیجه دخالت نوروترانسمیترهایی نظیر گلوتامات، استیل کولین، GABA، دوپامین، نوراپی نفرین، هیستامین و سروتونین (دخالت در استفراغ) مطرح گردیده است.
- ▶ در کنترل علائم سرگیجه در طب رایج از داروهای آنتی کولینرژیک (اسکوپولامین)، ضد تشنجه‌ها (توپیرامات و والپروئیک اسید)، آنتی هیستامین (بتا هیستین، دیمن هیدرینات، مکلزین) بتابلوکرها (متاپرولول) و کورتیکواستروئیدها استفاده می‌شود که این داروها عمدتاً در درمان علامتی مؤثر هستند.

مقدمه در طب سنتی

▶ افعال بدن توسط روح انجام می‌گیرند و روح به مثابه حامل انرژی یا قوه یا توانایی انجام کار در بدن می‌باشد. توانایی روح در انجام اعمال بدن به سه صورت است.

▶ (۱) قوه نفسانی یا حسی حرکتی با منبع دماغی

▶ (۲) قوه حیوانی یا حیاتی با منبع قلبی که منبع اصلی تولید روح است.

▶ (۳) قوه طبیعی با منبع کبدی که تأمین کننده تغذیه ی اعضا است.

▶ در سدر، روح نفسانی نمی‌تواند وارد مجاری دماغ شود همانند کاهش خورسانی به مغز که در طب رایج به عنوان علت سرگیجه بیان می‌شود

سدر و دوار

تعریف سدر:

۱. سیاهی رفتن چشم موقع برخاستن
۲. احساس سقوط، که به ندرت اتفاق می افتد
۳. احساس ثقل عظیم در سر
۴. طنین در هر دو گوش
۵. گاهی زوال عقل ایجاد می گردد
۶. تحیر در سدر مقدمه دوار است

اسباب سدر

سبب کلی:

روح نفسانی بر مجرای طبیعی در فضای دماغ و رگهای آن نفوذ نمی‌کند لذا دماغ سرد و مخدر می‌گردد.

و دو عامل در عدم ورود روح نفسانی به مغز دخالت دارد.

اسباب نفوذ نکردن روح نفسانی

۱. احتباس خلط غلیظ بارد در منافذ روح که هر گاه از اسباب مسخنه (آفتاب و آتش و پوشانیدن سر) سر، گرم شود اجزای مستعد به بخار تبدیل شده و ایجاد سدر می کند.

علایم:

احساس ضعف و سیاهی رفتن چشم ها

علاج:

۱. تنقیه تمام بدن به تدریج با حقنه های قویه و مطبوخ های مقیه بلغم و سپس تنقیه دماغ با ایارجات و حبوب و غراغر و عطوسات و شمومات و نطولات

اسباب نفوذ نکردن روح نفسانی

۲. ضربه یا سقوطه بر دو شکل:

▶ پرده های دماغ دردناک شده و به سبب آن قوای دماغیه منقبض گردند و از تصرف بازماند پس انسان مبهوت شود و تا بقای این کیفیت حس و حرکت از بین برود.

▶ سده ایجاد شود: این نیز دو گونه است:

(a) دماغ از ترس درد منقبض شود (قبض دماغ ایجاد سده)

(b) طبیعت برای دفع درد متوجه این جانب شود و اخلاط نیز به تبع به این سمت آیند که ممکن است با یا بدون ورم باشد. (تمایل ماده)

▶ افتادن یا ضربه بر سر (سدر مولم) که آزرده‌گی غشاهای مغزی ایجاد می‌شود و انقباض به تبع آن رخ می‌دهد که مانع نفوذ روح شده و بدان سبب قوای دماغ از تصرف در بدن باز می‌ماند، پس آدمی مبهوت می‌شود (بهت : سدر) و تا بقای آن کیفیت (تا بقای آن آزرده‌گی)، حس و حرکت از آدمی خارج می‌شود، یا در اثر آن ضربه، سدّه یا انسداد ایجاد می‌شود (مثل خلط بارد که انسداد ایجاد کرده بود) و یا آنکه طبیعت بهر دفع درد متوجه این جانب شود و اخلاط نیز به تبع توجه طبیعت بدان سو میل کنند، و این انباشتگی اخلاط موجب انسداد می‌گردد.

درمان ضربه و سقظه

۱. جذب ماده از دماغ به جانب مخالف با فصد و حجامت و زالو و اسهال
۲. تقویت عضو و ردع و تحلیل ماده
۳. حفاظت سر از آفتاب و غبار و مانند آن، تا عطسه ایجاد نگردد و ماده غلیظ تر نشود.

نکات قابل توجه

➤ سدر ناشی از سردرد گرم یا سرد به دلیل دردمند شدن پرده های دماغ است و این سدر فقط در ضعف دماغ حاصل می شود و علاج آن علاج همان نوع صداع است

➤ سدر از جهت سقوط و سکون افعال ارادیه دماغیه، مشابه صرع است و تفاوت این است که در سدر، تشنج و حرکات مضطربه وجود ندارد.

تعریف دوار

۱. احساس چرخش در سر و تمام اشیا

۲. سقوط چه در حالت نشسته و چه در حالت ایستاده

➤ شدت بیماری بستگی به کمی و زیادی سبب دارد

➤ در صورت مزمن شدن سدر و دوار خطر ابتلا به صرع یا سکته وجود دارد

دوار

▶ مرضی است که آدمی خود را و دماغ را و جمله ی اشیا را در دور و گشت پندارد و نتواند ایستاده یا نشسته ثابت بماند و بلکه ساقط شود (بر زمین می افتد). بسیار است که او را سخن مردم ناخوش می آید زیرا در سخن گفتن تحریک روح نفسانی وجود دارد و روح باید به حرکت آید تا سخن را ادراک نماید و در این حال سرگیجه بیمار بدتر می شود. و حالت وی مانند کسی است که دور نماید و به سرعت و بسیار چرخ زند.

▶ سبب کلی دوار آن است که روح در تجاویف (فضاهای خالی) و رگها و شریانهای دماغ به سببی از اسباب بجنبد و بگردد و هرگاه که روح باصره (حامل بینایی) در دماغ بگردد، چنان نماید که عالم گرد او می گردد (برخلاف سدر که روح نفسانی نمی تواند در دماغ آزادانه حرکت کند)، چرخش روح نفسانی در دماغ غیرطبیعی است و احساس سرگیجه را پدید می آورد.

ارسطو فیلسوف یونانی می گوید افعال دماغی تمام نمی گردند مگر وقتی نفوذ روح در مجاری آن به وجه اکمل انجام گیرد یعنی نخست در بطن اول یا قدامی، سپس در بطن میانی و بعد در بطن خلفی نفوذ نماید و اگر چنین نباشد اعمال مغزی ناقص یا باطل می شود. در حالت دوران یا سرگیجه، نفوذ روح بر وجه (شایسته) ممکن نیست و نمی تواند اعضای متحرک را به حرکت وادارد و نه ثابت دارد و نمی تواند بود و نبود محسوسات را ادراک نماید. پس از این جهت جمیع افعال نفسانیه از لحاظ حس و حرکت ارادی مختل و ناقص می نمایند.

به عقیده حکما وقتی روح از قلب به دماغ می رود، در مغز متکامل می شود و به کیفیت خاص نفسانی در می آید تا بتواند فعل نفسانی یا فعل حسی و حرکتی را انجام بدهد. برای دماغ سه بطن در نظر می گیرند و این بطون مکان هایی هستند که روح در آنجا کیفیت مناسب با مغز پیدا می کند و با بطن هایی که در طب نوین در آناتومی مغز شناخته شده اند، متفاوت می باشند و بر آنها منطبق نیستند. وقتی روح وارد بطون دماغ می شود نضح می یابد و این نضح به معنای آمادگی برای انجام اعمال حسی و حرکتی است.

در طب سنتی چندین نوع نضج وجود دارد: یکی نضج برای هضم

است یعنی غذا در هر عضوی هضم می‌یابد تا قابلیت جایگزینی برای اعضا بدن پیدا نماید. نضج به معنای دیگر، آمادگی برای دفع یافتن است و ماده غلیظ که نمی‌تواند دفع شود باید رقیق گردد و یا بالعکس که از بدن خارج شود و این هم به معنای نضج است و در معنای سوم این است که قابلیت انجام کار یابد که به آن هم نضج گفته می‌شود.

وقتی روح وارد بطن اول می‌گردد، به کیفیت و مزاج دماغ در می‌آید یعنی سردی و تری مختصری در مقایسه با کیفیت قلب که گرم و خشک است، می‌یابد. سپس به بطن میانی و در نهایت به بطن عقبی می‌رود که کاملاً به مزاج مغز (کیفیت مغز) می‌رسد و روح اگر این مراحل را طی نکند نمی‌تواند افعال حسی و حرکتی خود را انجام دهد. در دوار (سرگیجه)، روح نمی‌تواند به طور شایسته در بطن‌ها نفوذ کند و نمی‌تواند اعضای ارادی را به حرکت در آورد یا آنها را ثابت نگاه دارد و هم چنین در درک محسوسات نیز مشکل خواهد داشت و جمیع افعال حسی و حرکتی ارادی در سرگیجه دچار اشکال می‌شوند ولی همانگونه که میدانیم اعمال غیرارادی مانند تنفس، هضم، .. مختل نمی‌شوند.

اسباب دوار

۱. اسباب کلی

سبب کلی دوار آن است که روح اندر تجاویف و گذر و رگها و شریانهای دماغ به سببی از اسباب بجنبند و بگردند و موج کند. و هرگاه که روح باصره اندر معدن خود بگردد، چنان نماید که عالم گرد او می گردد.

۲. اسباب جزئی

اسباب جزئيه

▶ **اخلاط رقیق سرد یا گرم** در دماغ استقرار یابد و با حرکت غیرطبیعی خلط مذکور، روح نفسانی متحرک گردد. این خلطها چون رقیق هستند به آسانی حرکت می کنند و با روح نفسانی برخورد نموده و مانع از حرکت آن می شوند و روح مجبور به دور زدن می شود که این حرکت دورانی، سرگیجه ایجاد می کند.

▶ **باد غلیظ یا بسیار** در مجاری دماغ رسوخ یابند و هنگام حرکت آنها روح نفسانی را متحرک گرداند (حرکت دوریه)، در این حالت این ریاح مانع حرکت عادی روح نفسانی هستند و بازهم روح مجبور به حرکت دوری می شود.

▶ **اخلاط غلیظ** در مجاری گرداگرد دماغ، مستقر گردند و به آن سبب روح نتواند در مسیر طبیعی نفوذ کند و به آنجا رسیده باز گردد و دور زند.

▶ **اخلاط یا ریاح در عضو دیگر** مستقر شوند، مانند معده و رحم و کلیه و کبد و مثانه و اندامها و غشای شکم (این اعضا با دماغ در سلامتی و بیماری شریک هستند) و بخارات از این اخلاط یا ریاح به سوی دماغ متصاعد شود و سرگیجه ایجاد کند.

▶ **چرخ بسیار زدن** (روح وی متحرک شود)

▶ **نگاه مداوم بر اشیاء گردان** (معمولا افراد ضعیف در این حالت مستعد سرگیجه می‌شوند. یعنی هنگام نگاه کردن به اشیاء دوار، روح نفسانی هم گردش می‌کند و پس از پایان مشاهده، باز هم گردش روح باقی می‌ماند.

▶ **کیفیت سرد یا گرم آزارنده** یکبارگی به دماغ وارد شود مثلا ناگهان فرد وارد آب گرم یا سرد شود یا فرد تب کند. علامتش احساس سبکی در سر و حدوث ناگهانی سرگیجه است.

▶ **ضربه به سر و افتادن** (حرکت دورانی و موج آب پس از افتادن جسمی در آن که امواجی در اطراف آن ایجاد می‌شود و این را به ضربه به سر تشبیه کرده اند)

▶ **ضعف قلب** موجب سدر و دوار شود مانند بیماران در طول نقاهت

انواع دوار

▶ یکی آنکه ماده دوار در نفس دماغ باشد

▶ این نوع، بر شش وجه است:

▶ ۱. ماده بلغم

▶ ۲. ماده سودا

▶ ۳. ماده دموی

▶ ۴. ماده صفرا

▶ ۵. ریح بارد

▶ ۶. ریح حار

سبب دوار در دماغ

▶ اگر دوار یا سرگیجه **مداوم** باشد، در پری معده و گرسنگی تغییری نکند، هضم فرد صحیح باشد، سایر **اعضا نیز سالم** باشند، علت دوار در **دماغ** است. در این حالت بیمار سردرد و احساس سنگینی در سر، اشکال در حواس مثل بویایی و چشایی و .. دارد. همچنین اگر طول بیماری سدر و دوار **طولانی** شود دلالت بر **سردی** سبب دارد و اگر دوره دوار کوتاه باشد و به سرعت و شدت ایجاد شود و به سرعت هم از بین برود دلالت بر گرمی علت دارد. اگر بیماری سرگیجه و گیجی بخصوص در افراد مسن طولانی شود مقدمه صرع و سکته می تواند باشد. گاهی اوقات پس از سرگیجه، سردرد ایجاد می شود و آن را زایل می کند و یا بالعکس سردرد تبدیل به سرگیجه می شود. تبدیل بیماری ها به یکدیگر در طب سنتی امری مهم و مورد توجه است و برای پیشگیری، تشخیص و درمان بیماری ها مورد استفاده قرار می گیرد.

علائم دوار در دماغ

▶ **بلغم:** اگر بیمار کثرت آب دهان، خواب زیاد، ترشی یا شوری مزه دهان، سنگینی حرکات، فقدان عطش، نرمی رگ و ضعف و کندی نبض که به اندک فشاری جریان نبض متوقف شود، سپیدی و غلظت ادرار و تسکین دوار از رسیدن گرمی به سر داشته باشد، علت دوار زیادی خلط بلغم در دماغ باشد

▶ **سودا:** در این حالت بیماران فکر فاسد (سوء ظن و بدگمانی)، ترس، کم حرفی، کمی آب دهان و خشکی زبان، بیخوابی (مهم ترین علامت سودا است و نشانه خشکی مغز است)، سفتی رگ و ضعف نبض و کدورت رنگ ادرار دارند.

▶ **خون:** از جمله علائم زیادی خلط خون سرخی چهره و چشم، عروق برجسته و ضربان دار، سیلان اشک در ابتدای دوار، شیرینی دهان، احساس کوفتگی و خواب بسیار است و بیماران مرتب بدن خود را می کشند تا خستگی از آنها دور شود.

▶ **صفرا:** در ازدیاد صفرا بیماران احساس التهاب و گرما، زردی رنگ بدن و زردی چشم ها، تلخی دهان که با غذا و آب خوردن برطرف نمی شود، عطش، بیخوابی، نبض سریع و ادرار پررنگ دارند. دوار در آنها شدید است که در وقت گرمی نیز افزایش می یابد.

▶ **بخارات و ریاح:** در این بیماران وزوز گوش شدید، عطسه بسیار، حمله دوار کوتاه و بینی خشک است که این دو نشان دهنده گرمای مواد مولد ریاح است در هنگام دوار بیمار کمی عرق کرده و می افتد.

علت در معده

▶ اگر عامل بیماری در معده باشد در بیماران کاهش یا فقدان اشتها، فساد هضم، تفاوت دوار در پری و خالی بودن معده، درد معده، نفخ شکم، استفراغ، آروغ دایم به غیر ترتیب و غیراراده (یکی دو عدد باد گلو پس از غذا و هنگام هضم غذا طبیعی است ولی غیر از این غیرطبیعی محسوب می شود)، شدت سرگیجه در پرخوری و خوردن اغذیه مولد باد مانند پیاز، لوبیا.. مشاهده می شود. با درمان بیماری معده یا تقویت معده سردرد و سرگیجه بیمار بهبودی می یابد

علائم دوار در معده

▶ **خلط بارد:** این بیماران در هنگام دوار، سردرد دارند و محل آن جلوی سر تا فرق سر است (سردرد سینوزیتی) و اگر مقدار خلط سرد زیاد شود، آن گاه سردرد به پشت سر نیز انتشار می‌یابد.

▶ **ریاح بارد:** در این حالت تهوع بدون استفراغ وجود دارد چون ماده به دیواره معده چسبیده است و بیمار از درد تمددی (کشیدگی) شکایت دارد.

▶ **خلط حار:** علامت خلط گرم، هیجان دوار در خالی بودن معده و سکون آن در سیری است. زیرا پس از غذا خوردن حرارت به هضم مشغول می‌شود و در حالت گرسنگی اخلاط گرم به سمت مغز می‌روند.

▶ **ریاح حار:** در این موارد خلش در معده (احساس فرورفتن چیزی در معده)، درد دور ناف، بادگلو و دفع گاز حس می‌شود.

▶ **ضعف دهانه معده:** دوار در هنگام گرسنگی ایجاد می‌شود و بیمار اصلاً تحمل گرسنگی را ندارد.

علت در قلب یا کبد یا طحال

پری و برجستگی و ضربان در شرابین گیجگاهی، پس
سری و کاروتید وجود دارد و با فشردن این شرابین
چون مسیر عبور مواد بسته می شوند، سرگیجه هم
متوقف می شود (در گذشته تکه ای سرب بر روی این
شرابین، گذاشته و آن ها را بدین طریق می بستند)،
وجود علامات بیماری در این اعضا و دوار بعد از هضم
(۲-۳ ساعت پس از خوردن غذا) نشاندهنده بیماری
کبد است.

علت در رحم، مثانه، کلیه ها، اندامها و غشا شکم

▶ شایع ترین عضو در این میان، رحم است که مشارکت در ایجاد بیماری های مغز از دیدگاه طب سنتی دارد و شایع ترین بیماری های رحم در این زمینه آمنوره و هیپومنوره (احتباس طمث) است و با درمان احتباس طمث علاوه بر سرگیجه و سردرد، حملات هیستریک و سایکوسوماتیک نیز از بین می روند.

▶ ماده رحم و مثانه و کلیتین و مراق اکثرا گرم هستند و ماده اندامها سرد هستند.

درمان کلی

علاج کلی دوار و سدر برای همه موارد بیماری به کار می رود.

▶ منع اغذیه مولد باد و بخار مانند خرما، گردو، خردل، سیر، پیاز (اگر همراه با غذا از پودر تخم گشنیز استفاده شود، پیاز و سایر مواد نفاخ کمتر سبب سردرد و سرگیجه می شوند).

▶ تخم گشنیز مقوی دماغ بوده و مانع صعود بخارات از غذاهای نفاخ و گرم به مغز می شود، خوردن زیاد گشنیز تر ممکن است اختلال حافظه ایجاد کند ولی بزرگشنیز حافظه را مختل نمی کند. گرچه بخور طولانی مدت آن ممکن است توکسیک باشد. بهترین حالت مصرف آن همراه با غذا است و در درمان سینوزیت نیز بسیار موثر است.

▶ مصرف شراب انگور و آب جو مطلقاً در سرگیجه منع شده است و گفته شده است که خوردن آب سرد از این دو بهتر است با اینکه خوردن آب سرد شرایط خاصی دارد.

علاج کلی دوار و سدر برای همه موارد بیماری به کار می رود.

▶ سایر اغذیه ای که منع شده‌اند زعفران (تولید بخار)، باقلا، شاه‌دانه و شیر است.

▶ منع نگاه کردن به اشیای دوار

▶ منع نظر از بلندی به پستی

▶ تلطیف اغذیه که مثال های آن عبارتند از: ۱) خوردن غذاهایی که

خون رقیق تولید می کند مانند کدو حلوایی، آبگوشت با گوشت

پرندگان، سوپ با ماش و جو و سبزیجات ۲) تقلیل مقدار غذا

۳) مصرف غذاهای قلیل‌التغذیه یعنی غذاهایی که غذایت زیادی

ندارند مانند خیار چنبر و کدو و ... به عبارت دیگر بیشتر از بدن

دفع می شوند.

علاج کلی دوار و سدر برای همه موارد بیماری به کار می رود.

▶ خریدن پاها و ماساژ خشن و محکم کف پا و شستن آن‌ها با سرکه و اسپند و آب لیمو

▶ تراشیدن موی سر و شستن آن با برگ گردو و مورد

▶ پاشویه با آب گرم یا جوشانده بابونه و ناخنک

▶ جویدن گشنیز تر تنها یا با گندم بریان

▶ انما (حقنه) با داروهای ملین و پاک کننده که در همه انواع دوار سودمند است و از درمان های بسیار تأثیر گذار در طب سنتی است و پاکسازی با این روش برای بسیاری از بیماری‌ها مفید است.

▶ استفاده از بزر گشنیز خیسانده شده در آب غوره یک شب که صبح آن را صاف کرده و ناشتا میل کند، به مدت ۳ روز برای درمان حملات سرگیجه حاد و افزایش³⁵ حاد فشارخون.

علاج سدر یا گیجی خدری

▶ در سدر خدری، خلط غلیظ و سرد در دماغ محتبس شده و اجازه حرکت آزادانه به روح نفسانی را نمی دهد و برای درمان بایستی نخست پاکسازی تدریجی تمام بدن با آب جوشانده های درمان بلغمی انجام شود. پاکسازی باید تدریجی باشد تا منجر به ضعف بیمار نگردد زیرا اغلب گیجی در افراد ضعیف اتفاق می افتد. در مرحله بعد پاکسازی دماغ با استفاده از حب ها، محلول غرغره، داروهای عطسه آور، بوییدنی ها و جوشانده هایی برای شستن سر انجام می شود.

علاج سدر مولم

▶ علت آن ضربه به سر است و برای درمان مواد موجب بیماری را با استفاده از روشهایی چون حجامت و زالودرمانی اندام تحتانی مخالف، ماساژ اندام تحتانی به طرف پایین بدن انتقال می دهند و به منظور جلوگیری از جریان مواد به سمت دماغ و همچنین برای تحلیل بیماری در آن از روغن گل سرخ و پاشیدن گلاب بر روی بالش استفاده می شود. نیز با حفظ سر از آفتاب و غبار از عطسه و حرکت سر جلوگیری می شود.

علاج دوار در دماغ

سوداوی: نضج و آماده سازی خلط سودا برای دفع با آب جوشانده بادرنجبویه، ریشه شیرین بیان و شکر و سپس پاکسازی سودا با جوشانده اف تیمون انجام می شود. غذا در این بیماران بهتر است آش از نخود و ماش با شیره مغز بادام باشد و برای درمان بیخوابی این روغن بادام یا بنفشه بادام در بینی استفاده شود.

بلغمی: آماده سازی خلط بلغم برای دفع با آب جوشانده ای از انیسون و بادیان و بادرنجبویه همراه با گل قند عسلی، سپس پاکسازی بدن و دماغ با مواد دافع بلغم، خوردن ۲۰ عدد مویز بی هسته صبح ها، غرغره کردن و عطسه آوردن و جذب مواد به پایین از روشهای درمان محسوب می شود. غذاهای زودهضم مانند نخودآب و گوشت کبک و بلدرچین و گوشت بز با روغن زیتون یا روغن گردو بریان کرده با دارچین و زیره در این موارد توصیه می گردد.³⁸

علاج دوار در دماغ

▶ **دموی:** در غلبه خلط خون نیاز به نضج وجود ندارد فقط بایستی شدت علایم با استفاده از لعاب اسفرزه، شربت بنفشه و عناب کاهش داده شود. حجامت ساق، تلیین طبع با جوشانده ی میوه‌ها یا شربت گل سرخ، شیره مغز تخم کدو و شیره کاهو و خیار و خرفه، خیسانده زرشک و آلوبخارا، لیمو و تمره‌ندی نیز مؤثر است. غذاهایی مانند آش جو و طفشیل (عدس مقشر که در سرکه بجوشانند) و آش ترش بهتر است در برنامه غذایی قرار گیرد.

▶ **صفاوی:** نضج صفا با عناب، بنفشه و شاه‌تره و سپس پاکسازی با دافع صفا مثل ترنجبین، شیرخشت، سکنجبین و آلو انجام می‌شود. تعدیل گرمی بدن با آب تمره‌ندی یا انار دانه و شیره خرفه با شربت نیلوفر یا سکنجبین و آب آلو و تقویت سر با بوییدنی های خنک مثل بنفشه ونیلوفر و گل به و سیب صورت می پذیرد.

▶ نوشیدن جوشانده جو (ماءالشعیر طبی) در این مورد بسیار مفید است.

علاج دوار در دماغ

▶ ریاحی:

▶ بعد از پاکسازی بلغم، رساندن بخار داروهایی مثل مرزنجوش و بادیان و بابونه و صعتر (آویشن) و شبت در درمان این نوع سرگیجه مفید است. چای خطایی با دارچین و بادیان و هل با شکر نیز توصیه شده است.

علاج دوار با مشارکت معده

▶ درمان دوار به مشارکت معده:

▶ درمان معده برحسب خلط غالب سبب بیماری صورت می گیرد و استفاده از قی آورها در بسیاری از بیماری های معده کمک کننده است. پاکسازی معده، تقویت معده با مربای آمله و مصطکی، رب سیب، رب به نیز از درمان های مؤثر به شمار می رود.

▶ ضعف دهانه معده:

▶ در این مورد جلوگیری از بالا رفتن بخار با تناول چند لقمه نان همراه با رب میوه هایی مثل رب سیب، رب به و رب انار مفید بوده و غذا با انار دانه و شربت هایی چون شربت انار و لیمو و زرشک بهتر است استفاده شود.⁴¹

علاج دوار

▶ سرگیجه به مشارکت کبد، رحم. ...:

▶ معالجه عضو مؤوف، جذب مواد به پایین، تقویت سرو دماغ از موارد درمان به شمار می رود.

▶ سرگیجه در دوران انسان گرد چیزی (علت سرگیجه، چرخش آدمی است):

▶ سکون و قرار و خواب و خوردن میوه های قابض و ترش و آنچه مانع صعود بخار به سمت مغز باشد مثل خیسانده تمر هندی و گلابی و گشنیز توصیه گردیده است.

▶ سرگیجه ناشی از ضربه و سقوط:

▶ تسکین درد (بابونه)، تلین طبع (یکی از اصلی ترین درمان ها است)، جذب مواد از دماغ به پایین، تهیه یک ضماد با موم و روغن گل و بنفشه و کتیرا و قراردادن آن روی سر. جلوگیری از رسیدن گردو غبار و گرمی و آفتاب و عطسه کردن مؤثر است.

علاج دوار در ضعف بیماری و نفاخت

▶ اگر بیمار ضعف دماغ دارد یعنی کندی حواس دارد و با اندک تحریکات محیطی سردرد و سرگیجه پیدا می کند، تقویت دماغ با شیره مغز بادام، حریره بادام، شیره تخم گشنیز همراه با نبات، عرق یا عصاره گوشت بهتر است انجام شود.

▶ اگر بیمار ضعف قلب دارد از شادی بخش ها و مفرحات استفاده می شود، زیرا در افسردگی و نداشتن نشاط جسمی، جنسی و روانی، به احتمال زیاد ضعف دل در فرد وجود دارد و بهتر است از مقویات قلب مانند شربت لیمو، سیب، مربای آمله، مربای سیب و به، شربت انار ترش و شیرین استفاده شود.

علاج دوار

رسیدن گرمی به دماغ:

بوییدن سرکه و گلاب، نوشیدن دوغ و آب انار ترش و شیرین با شکر، نهادن روغن گل بر سر، نوشیدن خیسانده زردآلو، نیلوفر، بزرگشیز با شکر، غذا با زرشک و انار دانه، برگ خرفه و نهادن گل سرخ بر سر می تواند در درمان مفید باشد.

رسیدن سردی به دماغ:

خوردن غذاهای کبابی و سرخ کردنی با ادویه گرم (قلیه ها)، بوییدن مشک و مرزنجوش، نخوداب و شوید و دارچین و کبک و تیهو، بخور با جوشانده بابونه در روز و شب توصیه شده است.

کپسول ویار (پودر تهووع)

▶ خواص دارو

از بین برنده قی، حالت تهوع، و ویار بارداری.

▶ اجزای دارو

زنجبیل (۵ واحد)؛ نمک، آبلیمو (مکد ۱ واحد).

▶ شیوه ساخت دارو

زنجبیل و نمک و آبلیمو را با هم مخلوط کرده صبر کنند تا پودر خشک شود. بعد، در کپسول‌های ۲۵۰ میلی‌گرمی کنند.

▶ زمان و مقدار مصرف

در زمان تهووع، يك عدد کپسول با آب میل شود. بهتر است این دارو بعد از هروعه غذا نیز مصرف شود.

▶ ملاحظات مصرف

این دارو نباید به مدت طولانی مصرف شود و حد اکثر مجاز مصرف آن در يك روز شش عدد است.

افعال و خواص زنجبیل

در سیم گرم و در اول خشک و خشک آن در دوم خشک و با رطوبت فضلیه

مقوی قوت حافظه و هاضمه و معده و کبد و مفتوح سده جگر و مبهی و محلل ریح
غلیظه معده و امعا و مقطع بلاغم و رطوبات غلیظه چسپیده به سطح معده و امعا و
غیرها و مجفف آنها و ملین طبع و مخرج خلط غلیظ و رطوبات دماغی و حلق و
برودت اعصاب و جهت فالج و اسهال که از فساد غذا باشد و نیز تازه آن را ورق
کرده به دستور با نمک و آب لیمو پرورده و یا خشک آن را کوبیده و پیخته با نمک
و آب لیمو خمیر کرده اقراص می سازند و به دستور تنقل می نمایند. و تسکین
تشنگی بلغمی و با نبات و کندر جهت رفع مضرت میوه‌های تازه و رطوبت معده
استفاده می شود.

ohgod

اللهم عجل لوليک
الفرج

موفق باشید